

PRACE NAUKOWE

Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

Nr 330

Finanse

na rzecz zrównoważonego rozwoju

Gospodarka – etyka – środowisko

Redaktorzy naukowci

Leszek Dziawgo, Leszek Patrzalek

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2014

Redaktor Wydawnictwa: Barbara Majewska

Redaktor techniczny: Barbara Łopusiewicz

Korektor: Barbara Cibis

Łamanie: Beata Mazur

Projekt okładki: Beata Dębska

Publikacja jest dostępna w Internecie na stronach:

www.ibuk.pl, www.ebscohost.com,

w Dolnośląskiej Bibliotece Cyfrowej www.dbc.wroc.pl,

The Central and Eastern European Online Library www.ceeol.com,

a także w adnotowanej bibliografii zagadnień ekonomicznych BazEkon

http://kangur.uek.krakow.pl/bazy_ae/bazekon/nowy/index.php

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania znajdują się
na stronie internetowej Wydawnictwa

www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Kopiowanie i powielanie w jakiegokolwiek formie
wymaga pisemnej zgody Wydawcy

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2014

ISSN 1899-3192

ISBN 978-83-7695-460-8

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Druk: Drukarnia TOTEM

Spis treści

Wstęp	11
Marcin Będzieszak: Opłaty za usługi i dochody własne jako źródło finansowania wybranych zadań w miastach wojewódzkich w Polsce	13
Renata Biadacz, Kazimierz Juszczyk: Analiza wykorzystania kolektorów słonecznych do wytworzenia ciepłej wody użytkowej.....	22
Joanna Błach, Anna Doś: Zastosowanie modelu DuPonta w kontekście zarządzania środowiskiem w przedsiębiorstwie – możliwości wykorzystania w praktyce polskich przedsiębiorstw	34
Iwetta Budzik-Nowodzińska: Efektywność ekonomiczna przedsięwzięć inwestycyjnych z zakresu energetyki odnawialnej jako czynnik zrównoważonego rozwoju.....	42
Michał Buszko: Społeczna odpowiedzialność banków giełdowych – korzyści inwestycyjne z tytułu uczestnictwa w RESPECT Index	52
Beata Domańska-Szaruga: Konkurencyjność banków spółdzielczych jako partnerów lokalnych społeczności.....	63
Joanna Działo: Instytucje fiskalne a standardy etyczne w polityce fiskalnej ..	72
Beata Zofia Filipiak: Kierunki i skutki przekształceń lokalnej gospodarki odpadami komunalnymi w świetle zmian ustawowych	80
Monika Foltyn-Zarychta: Koncepcja zmniejszającej się w czasie stopy dyskonta w ocenie efektywności inwestycji publicznych o oddziaływaniach długoterminowych	89
Marzena Ganc, Magdalena Mądra-Sawicka: Wpływy do budżetów gmin przy wprowadzeniu podatku dochodowego w indywidualnych gospodarstwach rolnych	99
Maria Magdalena Golec: Zrównoważony rozwój spółdzielni kredytowych w Polsce w oparciu o zasadę lokalności	108
Karolina Gwarda: Źródła finansowania zakupu zero- i niskoemisyjnych środków transportu publicznego w Polsce	116
Jerzy Gwizdała: Rola Banku Ochrony Środowiska SA w Warszawie w finansowaniu inwestycji w obszarze ochrony atmosfery.....	126
Agnieszka Huterska, Robert Huterski: Wykorzystanie podatku od nieruchomości dla zrównoważonego rozwoju miast na przykładzie Torunia	135
Agnieszka Jachowicz: Główne trendy w polityce podatkowej w krajach Unii Europejskiej w okresie kryzysu	148
Alicja Janusz: Przegląd istniejących i projektowanych rozwiązań w zakresie funduszy restrukturyzacyjnych sektora finansowego w Unii Europejskiej	157

Barbara Karlikowska: Ryzyko środowiska naturalnego a działalność przedsiębiorstw	165
Magdalena Klopott: Mechanizmy finansowania przyjaznego środowiska demontażu statków – fundusz recyklingowy.....	173
Lidia Kłos: Wiedza i świadomość ekologiczna studentów	182
Adam Kopiński: Taksonomia i zastosowanie metody Hellwiga w ocenie efektywności funduszy inwestycyjnych	192
Andrzej Koza: Finansowe instrumenty wsparcia samozatrudnienia osób niepełnosprawnych w Wielkiej Brytanii i Polsce	205
Grażyna Leśniewska: Sztuka zrównoważonego życia	214
Agnieszka Lorek: Lokalna polityka energetyczna w zrównoważonym rozwoju gmin śląskich	222
Agnieszka Łukasiewicz-Kamińska: Waluta wirtualna – moda, czy pieniądź przyszłości?.....	231
Ireneusz Miciuła, Krzysztof Miciuła: Energia odnawialna i jej aspekty finansowe jako element zrównoważonego rozwoju Polski	239
Tomasz Piotr Murawski: Ocena działań społecznej odpowiedzialności biznesu – przegląd wybranych metod	248
Marta Musiał: Dylematy zarządzania finansami osobistymi w kontekście koncepcji solidarności międzypokoleniowej.....	258
Bogdan Nogalski, Andrzej Kozłowski: Zarządzanie finansami w samorządzie gminnym wobec wyzwań nowego zarządzania publicznego.....	266
Teresa Orzeszko: Miejsce edukacji finansowej społeczeństwa w strategii społecznej odpowiedzialności biznesu krajowych banków giełdowych w Polsce	274
Agnieszka Parlińska: Wybrane aspekty zadłużania się samorządów gminnych w Polsce	284
Andrzej Parzonko: Przewidywalność i stabilizacja cen mleka jako czynnik zrównoważonego rozwoju gospodarstw rolniczych i przedsiębiorstw przetwórczych.....	293
Monika Pettersen-Sobczyk: Modele biznesowe banków w kontekście koncepcji zrównoważonego rozwoju	301
Dariusz Piotrowski: Wartości islamu a koncepcja zrównoważonego rozwoju	308
Michał Polasik, Anna Piotrowska: Transakcyjne wykluczenie finansowe w Polsce w świetle badań empirycznych.....	316
Adriana Przybyszewska: Determinanty przedsiębiorczości kobiet na przykładzie wybranych krajów	326
Eleonora Ratowska-Dziobiak: Rozwój kanału <i>direct</i> na polskim rynku ubezpieczeń	336
Adam Reczuch: Wykluczenie finansowe osób młodych w perspektywie założenia nowego gospodarstwa domowego	344

Robert Skikiewicz: Bariery w działalności instytucji finansowych na tle zmian sytuacji gospodarczej Polski	352
Beata Skubiak: Wpływ kryzysu finansowego i gospodarczego na rozwój zrównoważony, ze szczególnym uwzględnieniem konsekwencji społecznych.....	361
Sylwia Słupik: Proekologiczne strategie rozwoju przedsiębiorstw województwa śląskiego.....	369
Małgorzata Solarz: Ochrona konsumenta a wykluczenie finansowe stanowiące wynik niewłaściwego zarządzania ryzykiem finansowym codzienności	378
Anna Spoz: E-faktury – nowinka technologiczna czy upowszechniający się sposób dokumentowania transakcji gospodarczych	387
Joanna Stawska: Znaczenie <i>policy mix</i> dla działalności inwestycyjnej przedsiębiorstw w kontekście zrównoważonego rozwoju.....	397
Marek Szturo, Joanna Tomczyk: Rozwój zrównoważony miast jako szansa dla prywatnych inwestycji na przykładzie aglomeracji azjatyckich.....	406
Paulina Szulc-Fischer: Proekologiczne inicjatywy klastrowe	414
Magdalena Ślebocka: Fundusze unijne dla zrównoważonego rozwoju – bariery w pozyskiwaniu i rozliczaniu na przykładzie gmin województwa łódzkiego.....	424
Aneta Tylman: Obszary badań prawno-finansowych zrównoważonego rozwoju – próba identyfikacji	432
Piotr Urbanek: Standardy etyczne polityki wynagradzania kadry kierowniczej w bankach w okresie kryzysu finansowego – próba oceny.....	439
Tomasz Uryszek: Międzypokoleniowa redystrybucja długu publicznego na przykładzie krajów Unii Europejskiej	448
Julia Anna Wachowska: Rynek kredytów mieszkaniowych w Polsce – studium analityczne	458
Damian Walczak: Solidaryzm społeczny a uprawnienia emerytalne grup uprzywilejowanych.....	468
Marcelina Więckowska: Inwestorzy instytucjonalni na rynku inwestycji w energię odnawialną	477
Paweł Witkowski: Ryzyko węglowe – koncepcja i pomiar.....	486
Bogdan Włodarczyk: Tworzenie oferty bankowej z wykorzystaniem bankowości elektronicznej	495
Justyna Zabawa: Zarządzanie kapitałem ludzkim we współczesnych bankach w kontekście ich ekologicznej odpowiedzialności	503
Marika Ziemia, Krzysztof Świeszczak: Reklamy bankowe – między manipulacją a faktyczną potrzebą klientów.....	511

Summaries

Marcin Będzieszak: User charges and own-source revenues as sources of financing selected tasks in voivodeship cities in Poland	21
Renata Biadacz, Kazimierz Juszczak: Analysis of the use of solar collectors to produce hot water	33
Joanna Blach, Anna Doś: The application of the DuPont model in the context of corporate environmental management – evidence from the Polish companies	41
Iwetta Budzik-Nowodzińska: Economic effectiveness of investments related to the renewable energy sources as a factor of sustainable development... ..	51
Michał Buszko: Corporate Social Responsibility of stock exchange listed banks – investing profits due to participation in RESPECT Index.....	62
Beata Domańska-Szaruga: Competitiveness of cooperative banks as local community partners	71
Joanna Działo: Fiscal institutions and ethical standards in fiscal policy.....	79
Beata Zofia Filipiak: Directions and consequences of the transformation of local economy of municipal waste in the light of changes in the laws.....	88
Monika Foltyn-Zarychta: The concept of time-declining discount rate in the appraisal of public projects with long-term effects	98
Marzena Ganc, Magdalena Mądra-Sawicka: The proceeds to municipalities with the introduction of income tax in individual farms.....	107
Maria Magdalena Golec: Sustainable development of Polish credit cooperatives based on the principle of localness.....	115
Karolina Gwarda: Sources of funding the purchase of zero- and low carbon means of public transport in Poland	125
Jerzy Gwizdała: The role of the environment protection bank JSC in Warsaw in financing investment in the protection of the atmosphere	133
Agnieszka Huterska, Robert Huterski: Application of property tax in sustainable development of towns with town of Toruń as an example.....	147
Agnieszka Jachowicz: Main trends in tax policy in the European Union states in the times of crisis	156
Alicja Janusz: The review of existing and anticipated solutions for the financial sector restructuring funds in the European Union	164
Barbara Karlikowska: Natural environment risk and activities of enterprises	172
Magdalena Klopott: Financing mechanisms of the environmentally friendly ship dismantling – case of recycling fund	181
Lidia Klos: Environmental knowledge and awareness of students.....	191
Adam Kopiński: Taxonomy and application of Hellwig’s method for assessing the effectiveness of investment funds	204
Andrzej Koza: Financial instruments of disabled people self-employment support in Great Britain and Poland	213

Grażyna Leśniewska: Art of sustainable life	221
Agnieszka Lorek: Local energy policy for the sustainable development of the Silesian communities	230
Agnieszka Łukasiewicz-Kamińska: Digital currency – temporary trend or money of future?	238
Ireneusz Miciuła, Krzysztof Miciuła: Renewable energy and its financial implications as a component of sustainable development of Poland	247
Tomasz Piotr Murawski: An evaluation of Corporate Social Responsibility – review of chosen methods	257
Marta Musiał: Personal finance management dilemmas in the context of intergenerational solidarity concept	265
Bogdan Nogalski, Andrzej Kozłowski: Finance management in commune self-government in the face of challenges of new public management	273
Teresa Orzeszko: Importance of financial education of society in CSR strategy of domestic listed banks in Poland	283
Agnieszka Parlińska: Selected aspects of the indebtedness of municipalities in Poland	292
Andrzej Parzonko: Predictability and price stabilization of milk as a factor in the sustainable development of farms and food processing enterprises	300
Monika Pettersen-Sobczyk: Banks business models in the context of sustainable development concept	307
Dariusz Piotrowski: Values of islam and the concept of sustainable development	315
Michał Polasik, Anna Piotrowska: Empirical studies on transactional financial exclusion in Poland	325
Adriana Przybyszewska: Determinants of entrepreneurship of women based on selected countries	335
Eleonora Ratowska-Dziobiak: Development of the direct channel on the Polish insurance market	343
Adam Reczuch: Financial exclusion of young people in the perspective of establishment of a new household	351
Robert Skikiewicz: Barriers of activity of financial institutions against the background of changes in the economic situation of Poland	360
Beata Skubiak: The impact of economic and financial crisis on sustainable development with focus on social consequences	368
Sylvia Słupik: Ecological strategies for the development of Silesian Voivodeship enterprises	377
Małgorzata Solarz: Consumer protection vs. financial exclusion as a result of incorrect everyday financial risk management	386
Anna Spoz: E-invoices – technological novelty or a spreading method of documenting commercial transactions	396

Joanna Stawska: The importance of policy mix for investment activities of enterprises in the context of sustainable development	405
Marek Szturo, Joanna Tomczyk: Sustainable urban development as an opportunity for private investments on the example of Asian agglomerations.....	413
Paulina Szulc-Fischer: Pro-ecological cluster initiatives	423
Magdalena Ślebocka: EU funds for sustainable development – barriers in obtaining and accounting on the example of municipalities of Łódź Voivodeship.....	431
Aneta Tylman: Areas of legal and financial studies of sustainable development – an attempt to identify.....	438
Piotr Urbanek: Ethical standards of top executive’s remuneration policy in the banking sector during the financial crisis – attempt to assess	447
Tomasz Uryszek: Intergenerational redistribution of public debt. The example of European Union countries	457
Julia Anna Wachowska: Housing loans market in Poland – analytical project	467
Damian Walczak: Social solidarity and the pension rights of privileged groups	476
Marcelina Więckowska: Institutional investors in the renewable energy investment market.....	485
Paweł Witkowski: Carbon risk – concept and measurement	494
Bogdan Włodarczyk: Creation of banking offer using e-banking	502
Justyna Zabawa: Human capital management in contemporary banks, in the context of corporate eco-responsibility	510
Marika Ziemia, Krzysztof Świeszczak: Banking advertising – between a manipulation and a real customer need.....	520

Aneta Tylman

Uniwersytet Łódzki

OBSZARY BADAŃ PRAWNO-FINANSOWYCH ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU – PRÓBA IDENTYFIKACJI

Streszczenie: Potrzeba współpracy nauki finansów i prawa nie podlega wątpliwości. Dyskusyjność problematyki zrównoważonego rozwoju wywołuje wiele pytań w obszarze każdej z nauk i stawia przed nimi nowe wyzwania. Niniejszy artykuł jest próbą identyfikacji obszarów badawczych w ramach koncepcji zrównoważonego rozwoju dla potrzeb analiz prawnych i finansowych, przez pryzmat ewolucji samej tej koncepcji w ostatnich latach.

Słowa kluczowe: zrównoważony rozwój, obszary badawcze, nauka prawa, nauka finansów.

DOI: 10.15611/pn.2014.330.47

1. Wstęp

Celem artykułu jest podjęcie próby zidentyfikowania obszarów tematycznych (przedmiotowych) badań prawno-finansowych w ramach koncepcji zrównoważonego rozwoju.

Do postawienia tak sformułowanego celu skłoniła autorkę rosnąca w ostatnich latach popularność zrównoważonego rozwoju w warunkach polskich. Popularność ta niejednokrotnie, zdaniem autorki, może nie pozostawać w bezpośrednim związku z istotą samej koncepcji i prowadzić do nadużywania pojęcia. Jednocześnie potrzeba prowadzenia badań naukowych, w tym badań prawno-finansowych, pozostaje nieodzowna.

Przejawem wzrostu popularności koncepcji zrównoważonego rozwoju w obszarze polskich finansów jest niewątpliwie wzrost liczby konferencji jej poświęconych. Odnotować należy, że jest to zjawisko bardzo pożądane. Jak do tej pory brak było wystarczająco szerokiego forum wymiany poglądów przedstawicieli nauki finansów i prawa w ramach omawianej problematyki, mimo że podkreślano od wielu lat powagę samej koncepcji, zarówno w rozwoju lokalnym, jak i światowym, i zwracano uwagę na rozwój myśli ekonomicznej i społecznej jej poświęconej.

Do takiego sformułowania celu skłoniły autorkę również problemy, jakich doświadczył interdyscyplinarny zespół badawczy (prawno-finansowy), którego była uczestnikiem, pracujący w latach 2010-2012 pod kierunkiem prof. zw. dr hab. Kry-

styny Piotrowskiej-Marczak w ramach projektu badawczego *System dochodów transferowych jednostek samorządu terytorialnego a możliwości zapewnienia zrównoważonego rozwoju regionalnego i lokalnego oraz zwiększania poziomu absorpcji funduszy unijnych*. Projekt ujawnił rozbieżności interpretacyjne w ramach samego pojęcia koncepcji, jej enigmatyczność w sferze badań prawno-finansowych oraz potwierdził wielopłaszczyznowość. Wywołał także liczne dyskusje i skłonił do wypracowania wniosków we wskazanych w zdaniu poprzednim kwestiach.

Autorka ma nadzieję, że tak postawiony cel opracowania stanie się początkiem szerszej dyskusji, prowadzącej do bardziej jednoznacznych ustaleń. Z racji, iż autorka jest prawnikiem, ustalenia w odniesieniu do tematycznego obszaru badań prawno-finansowych w ramach koncepcji zrównoważonego rozwoju przedstawione zostaną przez pryzmat ewolucji pojęcia, kontrowersji, jakie wokół niego narosły, oraz potrzeby jego instytucjonalnego ujęcia. W związku z tym metody badawcze wykorzystane w artykule oparte zostały na analizie aktów prawnych oraz studiach literaturowych.

2. Koncepcja zrównoważonego rozwoju przed rokiem 2012

W ramach wspomnianego we wstępie projektu badawczego wypracowane zostały dwie koncepcje definicyjne zrównoważonego rozwoju – *sensu stricto* i *sensu largo*. Postawą ich sformułowania stały się dwa dokumenty o charakterze deklaratoryjnym: Deklaracja w sprawie środowiska i rozwoju z 1992 r., przyjęta podczas Szczytu Ziemi w czerwcu 1992 r. w Rio de Janeiro (Konferencji ONZ Środowisko i Rozwój) [Deklaracja Środowisko i Rozwój 1992], oraz Deklaracja Milenijna przyjęta 8 września 2000 r. na Specjalnej (Milenijnej) Sesji Zgromadzenia Ogólnego ONZ [Deklaracja Milenijna 2000].

W wąskim rozumieniu zrównoważony rozwój zdefiniowano jako określony rozwój społeczno-gospodarczy, a mianowicie taki, który z uwagi na globalne zagrożenia ze strony środowiska naturalnego ma na celu ochronę tego środowiska zarówno w wymiarze globalnym, jak i lokalnym (definicja *sensu stricte*). W tym rozumieniu zrównoważonego rozwoju obejmuje on również ochronę środowiska naturalnego samą w sobie (bez bezpośrednich związków z rozwojem gospodarczym czy społecznym). Natomiast w szerokim rozumieniu zrównoważony rozwój w istocie polega na dążeniu do równoważenia rozwoju poszczególnych regionów świata, obejmując elementy ustrojowo-polityczne, których celem jest zaspokojenie co najmniej podstawowych potrzeb wszystkich ludzi na świecie oraz zwiększanie możliwości ludzkich wyborów (definicja *sensu largo*).

Jak wynika z pierwszej z przytoczonych definicji, zrównoważony rozwój to określony sposób rozwoju społeczno-gospodarczego. Mianowicie taki, który ma na celu ochronę środowiska naturalnego z uwagi na zagrożenia, jakie stwarza samo to środowisko, o ile zaniedbane zostanie podjęcie czynności prewencyjnych. Podkreślono tu jednocześnie globalne zagrożenia związane ze środowiskiem, nie kwestio-

nując potrzeby jego ochrony w tym wymiarze. Druga z przytoczonych definicji odwołuje się do istniejącego podziału świata na regiony i wskazuje na konieczność równoważenia ich rozwoju dopóty, dopóki co najmniej podstawowe potrzeby wszystkich ludzi na świecie nie zostaną zaspokojone.

Sformułowane powyżej definicje stały się odpowiedzią na kluczowy dylemat, jaki pojawił się podczas realizacji projektu badawczego – relacji między pojęciami równoważenia rozwoju oraz rozwoju zrównoważonego. Niemniej jednak dyskusyjne pozostało, która z przytoczonych definicji jest w istocie definicją *sensu largo*, a która *sensu stricto*. Z punktu widzenia rozważań finansowych podkreślenia wymaga, że na pierwszy rzut oka tylko definicja *sensu largo* pozostawała w bezpośrednim, formalnym, związku z transferami z budżetu państwa (transfery z budżetu państwa oraz fundusze europejskie stanowiły przedmiot badań w ramach samego projektu). W tym kontekście zaznaczyć trzeba również bezpośredni związek definicji *sensu largo* z polityką spójności na poziomie Unii Europejskiej, wpisującej się w międzynarodową politykę wyrównywania rozwoju regionów świata.

Należy również zauważyć, że wskazana z kolei w definicji *sensu stricto* rola ochrony środowiska naturalnego w rozwoju społeczno-gospodarczym ujęta została jako zasadnicza, aczkolwiek nie priorytetowa. Taka rola ochrony środowiska naturalnego względem rozwoju społecznego i gospodarczego oraz pozycja w pojęciu zrównoważonego rozwoju zarysowana została bowiem w Deklaracji Środowisko i Rozwój przyjętej w 1992 r. (zasada 4). Takie niejednoznaczne określenie pozycji ochrony środowiska naturalnego względem rozwoju społecznego i gospodarczego pozostaje, zdaniem autorki, w związku z istniejącą od wielu lat dyskusyjnością tej problematyki. Wiąże się ono między innymi z istniejącą dwoistością myśli ekonomicznej. Nurt ekonomii środowiskowej, kierujący się paradygmatem ekonomizacji środowiska, podporządkowuje bowiem środowisko ustaleniom ekonomicznym. Z kolei nurt ekonomii ekologicznej kładzie nacisk na politykę państwa i układ instytucjonalny, uznając nadrzędność środowiska w stosunku do rozwoju gospodarczego [Zegar 2007, s. 10].

Jednoznacznego określenia pozycji ochrony środowiska względem rozwoju społeczno-gospodarczego nie dokonała także kolejna deklaracja, na podstawie której wypracowano przytoczone powyżej definicje, a mianowicie Deklaracja Milenijna. Wskazała ona w rozdziale poświęconym zasadom i wartościom świata u progu XXI w. (rozdział 1), że żaden człowiek ani żaden naród nie może zostać pozbawiony korzyści płynących z rozwoju (zasada równości), oraz na ostrożność, jaką należy zachować w zarządzaniu wszystkimi żyjącymi gatunkami i zasobami naturalnymi, zgodnie z założeniami zrównoważonego rozwoju (zasada poszanowania środowiska).

3. Zrównoważony rozwój po Szczycie Ziemi w roku 2012

Nowe światło na koncepcję zrównoważonego rozwoju oraz kwestie związane z miejscem człowieka i środowiska w jej ramach rzuciły dwa dokumenty międzynarodowe, a mianowicie: Raport dotyczący rozwoju ludzkości z 2011 r. (*Human Deve-*

lopment Report), opublikowany przez Agendę ONZ – Program na rzecz rozwoju (*UN Development Programme* – UNDP), który podkreślił równoprawne względem zrównoważonego rozwoju znaczenie sprawiedliwości społecznej [Raport rozwoju ludzkości, 2011], oraz Raport zielonej ekonomii (*Green Economy Report*) z 2011 r., opublikowany przez Agendę ONZ do spraw Rozwoju Środowiskowego (*UN Environmental Programme* – UNEP), który wskazał, że tzw. zielona ekonomia (*green economies*) jest nowym motorem wzrostu, pozwala na tworzenie godnych miejsc pracy i jest kluczowa dla eliminacji zjawiska trwałego ubóstwa [Raport zielonej ekonomii 2011].

W kontekście problematyki roli ochrony środowiska w koncepcji zrównoważonego rozwoju zauważyć należy, że idea zielonej ekonomii połączyła w sobie wszystkie trzy jej aspekty składowe, tj. rozwój społeczny, środowiskowy i ekonomiczny (finansowy). Choć nie ma nadal jednoznacznej definicji zielonej ekonomii, to jednak powszechnie wskazuje się, że jej istotą jest dążenie do połączenia dobrobytu ekonomicznego z dobrem środowiska.

Przytoczone powyżej dokumenty poprzedziły Szczyt Ziemi, jaki odbył się 20-22 czerwca 2012 r. w Rio de Janeiro. Przyjęta podczas Szczytu Deklaracja „Przyszłość, której chcemy” (*Future we want*) w zasadniczym stopniu oparta została właśnie na nich. Podkreślenia wymaga jednak charakterystyczne wskazanie, w bardzo szerokim wymiarze, kluczowych dla zrównoważonego rozwoju aż 23 obszarów: 1) likwidacji ubóstwa, 2) bezpieczeństwa żywności i żywienia oraz zrównoważonego rolnictwa, 3) wody i kanalizacji, 4) energii, 5) zrównoważonej turystyki, 6) zrównoważonego transportu, 7) zrównoważonych miast i osiedli ludzkich, 8) zdrowia ludności, 9) oceanów i mórz, 10) krajów najmniej rozwiniętych, 11) śródlądowych krajów rozwijających się, 12) Afryki, 13) ograniczenia ryzyka katastrof, 14) zmian klimatu, 15) lasów, 16) różnorodności biologicznej, 17) pustynnienia, degradacji gruntów i suszy, 18) gór, 19) chemikaliów i odpadów, 20) zrównoważonej konsumpcji i produkcji, 21) górnictwa, 22) edukacji, 23) równości płci i równouprawnienia kobiet [Deklaracja „Przyszłość, której chcemy” 2012]. Zaznaczyć jednocześnie wypada, że ideą przewodnią rozwoju w tych obszarach pozostawać ma zielona ekonomia i dążenie do sprawiedliwości społecznej.

4. Obszary badań prawno-finansowych – konkluzje

Jak już wskazano, definicje koncepcji zrównoważonego rozwoju *sensu stricto* i *sensu largo* wyprowadzone zostały w oparciu o wnioski płynące z dwóch dokumentów, których znaczenie było niewątpliwie podstawowe, jednak charakter pozostał deklaratoryjny. Na podstawie sformułowanych definicji podjęto próbę wnioskowania co do obszaru badań prawno-finansowych. Odniesiono mianowicie możliwe badania do wskazania rodzaju, wielkości, sposobów i efektów finansowania inwestycji rozwoju społecznego lub gospodarczego, mających na względzie dążenie do ochrony środowiska naturalnego w wymiarze globalnym lub lokalnym.

Tak ujęte wnioski nie przeczą dorobkowi myśli ekonomicznej, niemniej jednak wyznaczają one przedmiotowy obszar ewentualnych badań bardzo szeroko, odnosząc go do wszelkich inwestycji w zakresie rozwoju społecznego lub gospodarczego, mających na względzie dążenie do ochrony środowiska naturalnego. Tak szerokie ujęcie obszaru badań z punktu widzenia badań zarówno finansowych, jak i prawnych może nastęrczać wielu trudności. Co więcej, w związku z problematyką finansów publicznych objętą projektem wyprowadzone wnioski miały na względzie finansowanie wskazanych powyżej inwestycji przede wszystkim ze środków publicznych. Tymczasem nie tylko podmioty publiczne (państwo, samorząd terytorialny), ale i prywatne zainteresowane mogą być finansowaniem inwestycji zrównoważonego rozwoju, jak również odnosić z tego tytułu korzyści. Koncepcja zrównoważonego rozwoju inaczej może być zatem badana z punktu widzenia problematyki finansów publicznych i prywatnych. Także z punktu widzenia badań prawnych tak szerokie ujęcie koncepcji zrównoważonego rozwoju wywołuje pytanie o cel i metody badawcze. Co więcej, od strony rozważań prawnych pogłębienia wymagałyby same pojęcia składające się na przytoczoną wyżej definicję, tj. inwestycji społecznych, gospodarczych oraz ochrony środowiska naturalnego. Przechodząc do rozważań nauki prawa finansowego (prawa finansów publicznych) i prawa gospodarczego, należy podnieść problemy analogiczne do tych, przed których rozwiązaniem stanie nauka finansów w zakresie finansów publicznych i finansów prywatnych.

W związku z tym można byłoby się zastanowić nad wyodrębnieniem rodzajów inwestycji w zakresie rozwoju społecznego lub gospodarczego, wchodzących w spektrum zrównoważonego rozwoju, a następnie nad sektorowym ograniczeniem badań finansowo-prawnych do poszczególnych rodzajów inwestycji. Takie podejście ułatwia wyszczególnienie obszarów objętych koncepcją zrównoważonego rozwoju w ramach powołanej wyżej Deklaracji Organizacji Narodów Zjednoczonych *Future we want*, jak również opracowanie (zarówno na szczeblu międzynarodowym, jak i teorii ekonomii) [<http://mdgs.un.org/unsd/mdg/Default.aspx>; Borys 2005, s. 248-249, 292-298] wskaźników pomiaru dla wybranych z nich. Podkreślenia wymaga, że wyodrębnienie obszarów mieszczących się w spektrum zrównoważonego rozwoju na gruncie wspomnianej Deklaracji nastąpiło bez przyznania priorytetu żadnemu z czynników składających się na tę koncepcję, tj. czynnikowi środowiskowemu, społecznemu czy gospodarczemu.

Przyjęcie wskazanego powyżej podejścia pozwala na zastosowanie metod badawczych właściwych nauce zarówno finansów (w zakresie finansów publicznych i finansów prywatnych), jak i prawa (także w obu wskazanych zakresach). Niemniej jednak istotne w prowadzonych badaniach pozostaną aspekty społeczne, ekonomiczne (finansowe) i środowiskowe, w oparciu o które formułowane będą wnioski, a więc te same, które zadecydowały o zaliczeniu danego obszaru (inwestycji) do mieszczącego się w spektrum zrównoważonego rozwoju. Pozwoli to oczywiście na prowadzenie badań interdyscyplinarnych z udziałem przedstawicieli różnych nauk,

np. prawnych i społecznych, prawnych i finansowych itd., ale w odniesieniu do konkretnego rodzaju inwestycji mieszczącej się w spektrum zrównoważonego rozwoju. Zawężenie badań do poszczególnych obszarów nie koliduje bowiem w żaden sposób z możliwością integrowania badań na różnych polach, a wręcz mogłoby być wskazane dla prowadzenia dalszych, szerszych rozważań w zakresie realizowania koncepcji zrównoważonego rozwoju w jej ujęciu *sensu largo*, a więc w zakresie wyrównywania różnic w rozwoju społecznym lub gospodarczym wybranych regionów.

Z punktu widzenia nauki prawa ograniczenie badań nad zrównoważonym rozwojem do poszczególnych rodzajów inwestycji mieszczących się w jego spektrum miałyby oczywiście zasadnicze znaczenie dla formułowania postulatów co do kształtu regulacji prawnych pod adresem ustawodawcy. Takie podejście, wbrew pozorom, byłoby istotne także w zakresie badań nad szeroko rozumianym zrównoważonym rozwojem. Badania prawne zrównoważonego rozwoju nie są ograniczone obecnie do poszczególnych sektorów, bazują bowiem zasadniczo – przede wszystkim w ujęciu definicyjnym – na deklaratoryjnych ujęciach zrównoważonego rozwoju jako *sui generis* całości na szczeblu międzynarodowym, tj. na deklaracjach Organizacji Narodów Zjednoczonych. To siłą rzeczy przekłada się na ich niewielką przydatność praktyczną. Niemniej nie można umniejszać znaczenia tych badań. Prowadzą one bowiem do wniosków, które mogą okazać się użyteczne w związku z formułowaniem postulatów pod adresem prawodawstwa krajowego czy unijnego. Do zasady zrównoważonego rozwoju odwołuje się przecież także Konstytucja RP w art. 5 [Konstytucja RP z dn. 2 kwietnia 1997].

Ujęcie zrównoważonego rozwoju jako zasady na szczeblu konstytucyjnym czy traktatowym wiązać powinno się niewątpliwie z prawnym doprecyzowaniem znaczenia tej zasady (ewentualnym zdefiniowaniem). W przeciwnym bowiem przypadku jej znaczenie w praktyce tworzenia i stosowania prawa w obszarze inwestycji mieszczących się w spektrum zrównoważonego rozwoju może okazać się niewystarczające. Ewentualne prawne zdefiniowanie zasady zrównoważonego rozwoju prowadzić może jednak do konieczności przyznania priorytetu na przykład czynnikowi środowiskowemu, co od wielu lat pozostaje dyskusyjne. W tym kontekście warto przypomnieć, że zdefiniowanie koncepcji zrównoważonego rozwoju odnajdujemy w prawodawstwie polskim w Ustawie Prawo ochrony środowiska z dn. 27 kwietnia 2001 r., w art. 3 pkt 50 [Ustawa Prawo ochrony środowiska z dn. 27 kwietnia 2001]. Należy jednak zauważyć, iż koncepcja tzw. zielonej ekonomii może okazać się tu wyjściem z impasu. Temat wymaga jednak odrębnego pogłębienia. Warto także przypomnieć, że po stronie przedstawicieli nauki ekonomii również pojawiają się głosy o potrzebie instytucjonalizacji czy zdefiniowania tej koncepcji. Wskazuje się między innymi, że liczne definicje rozwoju zrównoważonego stanowią nie tylko problem poznawczy, lecz także praktyczny, ponieważ rozwój ten może być rozumiany i interpretowany na wiele sposobów [Piontek 2001, s. 18].

Podsumowując zatem, zdaniem autorki przedstawione powyżej podejście sektorowego ujęcia obszarów badawczych zrównoważonego rozwoju nie pozostaje w ko-

lizji z dotychczasowym dorobkiem myśli ekonomicznej i prawniczej. Jednocześnie podejście sektorowe pozwoli w sposób bardziej jednoznaczny wpisać się każdej z zainteresowanych nauk w problematykę zrównoważonego rozwoju. Szersza, interdyscyplinarna dyskusja i porozumienie są tu jednak nieodzowne.

Literatura

- Borys T., *Wskaźniki zrównoważonego rozwoju*, Wydawnictwo Ekonomia i Środowisko, Warszawa-Białystok 2005.
- Deklaracja Przyszłość, której chcemy, 2012, <http://www.uncsd2012.org/content/documents/727The%20Future%20We%20Want%2019%20June%201230pm.pdf> (7.01.2014).
- Deklaracja Środowisko i Rozwój, 1992, <http://www.un.org/documents/ga/conf151/aconf15126-1annex1.htm> (10.01.2014).
- Deklaracja Milenijna, 2000 r., <http://www.un.org/millennium/declaration/ares552e.pdf> (14.01.2014).
- Konstytucja RP z dn. 2 kwietnia 1997 r. (DzU 1997, nr 78, poz. 483);
- Piontek F., *Kontrowersje i dylematy wokół rozwoju zrównoważonego i trwałego*, [w:] F. Piontek (red.), *Ekonomia a rozwój zrównoważony*, t. 1, *Teoria i kształcenie*, Wydawnictwo Ekonomia i Środowisko, Białystok 2001.
- Raport zielonej ekonomii, 2011, http://www.unep.org/greeneconomy/portals/88/documents/ger/GER_synthesis_en.pdf (15.01.2014).
- Raport rozwoju ludzkości, 2011, <http://hdr.undp.org/en/content/human-development-report-2011> (22.01.2014).
- Ustawa Prawo ochrony środowiska z dn. 27 kwietnia 2001 r. (DzU 2001, nr 62, poz. 627 z późn. zm.).
- Zegar J.S., *Podstawowe zagadnienia rozwoju zrównoważonego*, WSBiF w Bielsku-Białej, Bielsko-Biała 2007.
- <http://mdgs.un.org/unsd/mdg/Default.aspx> (11.01.2014).

AREAS OF LEGAL AND FINANCIAL STUDIES OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT – AN ATTEMPT TO IDENTIFY

Summary: The need for cooperation between science of finance and law is undoubted. Sustainable development issues cause a lot of questions in each area of science and result in new challenges. This article is an attempt to identify the areas of research within the concept of sustainable development for legal and financial analysis in the context of the evolution of this concept in recent years.

Keywords: sustainable development, areas of research, science of law, science of finance.